

Sygn. akt XVC915/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku w XV Wydziale Cywilnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Tamowicz

Protokolant: sekr. sąd. Joanna Seredzińska

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2016 r.

sprawy z powództwa (...) Spółka Akcyjna we W.

przeciwko Skarbowi Państwa (...)w G.

o zapłatę

1. Zasądza od pozwanego Skarbu Państwa (...)w G. na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej we W. kwotę 65 041,24 zł. (sześćdziesiąt pięć tysięcy czterdzieści jeden złotych 24/100) z odsetkami ustawowymi od dnia 23 listopada 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.
2. Oddala powództwo w pozostałym zakresie.
3. Zasądza od pozwanego Skarbu Państwa (...)w G. na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej we W. kwotę 3 252,06 zł. (trzy tysiące dwieście pięćdziesiąt dwa złote 06/100) tytułem zwrotu części opłaty od pozwu.
4. Zasądza od powoda (...) Spółki Akcyjnej we W. na rzecz Skarbu Państwa Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3 138,97 zł. (trzy tysiące sto trzydzieści osiem złotych 97/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.
5. Nakazuje ściągnąć od powoda (...) Spółki Akcyjnej we W. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Gdańsku kwotę 110,81 zł. (sto dziesięć złotych 81/100) tytułem części wydatków w sprawie.

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka Akcyjna we W. w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa (...) w G. wnosił o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i zasądzenie kwoty 228 619,47 zł. wraz odsetkami od dnia 23 listopada 2014 r. do dnia zapłaty. Wnosił także o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa 17 zł. W przypadku przekazania sprawy do rozpoznania w trybie zwykłym lub wniesienia sprzeciwu wnosił o orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu.

W uzasadnieniu powód wskazał, że w dniu 25 października 2010 r. zawarł z pozwanym umowę na wykonanie dokumentacji projektowej w oparciu o program inwestycji oraz wykonanie na jej podstawie robót budowlano-montażowych zadania (...) „Budowa systemu elektroświatelnego (...) na lotnisku C.. Umowę zawarto w wyniku zamówienia publicznego. Powód w całości wykonał umowę, lecz pozwany w całości za nią nie zapłacił. Nie zapłacił także za roboty dodatkowe. Na kwotę dochodzoną pozwem składają się kwoty:

- 67 255,24 zł. za wykonanie całości przedmiotu umowy;
- 161 324,23 zł. za roboty dodatkowe określone w kosztorysie różnicowym przesłanym pozwanemu pismem z dnia 11 stycznia 2012 r.

Odnosnie uzupełnienia wynagrodzenia określonego w umowie z dnia 25 października 2010 r. powód wywiódł, że pozwany wystosował do niego pismo z dnia 30 listopada 2012 r. informujące o obniżeniu wynagrodzenia ryczałtowego z uwagi na rezygnację z części demontażu. Powód nie wyraził na to zgody, a umowa nie przewidywała obniżenia wynagrodzenia z tej przyczyny.

Odnosnie robót dodatkowych powód wywiódł, że przekazany teren nie spełniał warunków realizacji inwestycji. Stan ten na etapie przetargu nie był ujawniony powodowi. Strony uzgodniły zmianę technologii wykonania zasilania awaryjnego, co zostało przeniesione do dokumentacji projektowej. W związku z tym powód poniósł dodatkowe koszty wykazane w kosztorysie różnicowym. Zmiany te były niezbędne dla uzyskania decyzji o pozwoleniu na budowę. Już na etapie uzgodnień projektowych powód informował zamawiającego o wzroście kosztów inwestycji. Pozostawienie dzieła w kształcie wynikającym z programu inwestycji stanowiłoby przeszkodę w uzyskaniu pozwolenia na użytkowanie.

W celu polubownego załatwienia sprawy powód zawiadzał pozwanego do próby ugodowej, lecz do ugody nie doszło (pозew k. 2-6). Pozew został wniesiony do Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w dniu 22 maja 2015 r. (koperta k. 176).

Postanowieniem z dnia 10 czerwca 2015 r. (k. 177) sprawę przekazano według właściwości Sądowi Okręgowemu w Gdańsku.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym (k. 186) z dnia 26 sierpnia 2015 r. orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty (k. 187-195) pozwany Skarb Państwa wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wywiódł, że wynagrodzenie za prace projektowe i roboty budowlane i inne zadania wynikające z umowy zostało ustalone jako wynagrodzenie ryczałtowe i obejmowało wszystkie czynności i prace, w tym również roboty budowlane nie objęte dokumentacją projektową, SIWZ, specyfikacją techniczną wykonania i odbioru, niezbędne do realizacji pełnego i prawidłowego ukończenia oraz oddania do użytkowania przedmiotu zamówienia zgodnie z umową. Z treści SIWZ wynikało także, że cena ryczałtowa musiała obejmować wszystkie przypadkowe i nieprzewidziane wydatki i ryzyka każdego rodzaju niezbędne do realizacji zamówienia zgodnie z umową.

Odnosnie żądania zapłaty kwoty 67 255,24 zł., to przedmiotem demontażu miały być 22 km kabla, który nie został w całości zdemontowany lecz w 55%. Inwestor ograniczył demontaż z uwagi na skrócenie finansowania do 2012 r., zimową porę robót oraz mogące powstać uszkodzenia nowych kabli. Wobec tego istniały przesłanki do wypłacenia powodowi wynagrodzenia pomniejszonego o zakres niewykonanych demontaży. Takie postępowanie było zgodne z art. 639 kc.

Odnosnie wynagrodzenia za prace dodatkowe pozwany wskazał, że powód swojego roszczenia nie udowodnił. Pozwany przyznał, że zasilanie z budynku (...) miało być przeniesione do odrębnego kontenera. Wskazał także, że Program Inwestycji jest dokumentem ogólnym tworzonym w celu otrzymania finansowania. Szczegółowe rozwiązania miały znaleźć się w dokumentacji projektowej, która jest podstawą rozliczenia robót. Roboty budowlane miały być wykonane przez powoda na podstawie opracowanej przez niego dokumentacji projektowej i warunków technicznych wykonania i odbioru robót w sposób nie odbiegający od wymogów SIWZ i obowiązujących przepisów prawa. To wykonawca i projektant powinien był wskazać prawidłowe rozwiązanie służące osiągnięciu celu realizowanej inwestycji i to miało miejsce w tej sprawie. Nie była to, więc praca dodatkowa, lecz związana z przygotowaniem projektu. Inwestor wybrał budowę stacji awaryjnego zasilania w istniejącym obiekcie stacji(...), w pomieszczeniu, gdzie były usytuowane stare siłownie, co było korzystne dla wykonawcy. Już przy składaniu oferty wykonawca miał możliwość przyjęcia założenia o umiejscowieniu agregatu w istniejącej stacji. W celu właściwego przygotowania oferty zamawiający zalecał zapoznanie się z warunkami panującymi na terenie obiektu. Prawidłowe przeprowadzenie wizji lokalnej umożliwiło stwierdzenie braku możliwości posadowienia kontenerowego agregatu prądotwórczego, a co

za tym idzie przyjęcie wykonanego rozwiązania i właściwych kosztów prac projektowych i budowlanych w cenie ofertowej. Nie była to, więc praca dodatkowa. Pozwany zakwestionował także przedstawiony przez powoda kosztorys. Wskazał, że w istocie powód domaga się podwyższenia wynagrodzenia ryczałtowego, a nie wykazał, aby w skutek zmiany stosunków, której nie można było przewidzieć, groziła mu rażąca strata.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

W dniu 25 października 2010 r. pomiędzy stronami została zawarta umowa nr (...) mocą, której powód przyjął do wykonania dokumentację projektową w oparciu o Program Inwestycji oraz wykonanie na podstawie tej dokumentacji projektowej robót budowlano-montażowych na zadanie (...) „Budowa systemu elektroświatelnego (...) na lotnisku C..

Zgodnie z postanowieniem par. 6 umowy, po opracowaniu i przedstawieniu dokumentacji projektowej (projektu budowlanego, projektów wykonawczych i pozostałych elementów oraz przedstawieniu wniosku o wydanie pozwolenia na budowę), pozwany miał dokonać komisyjnego jej odbioru.

Obowiązującą formą wynagrodzenia powoda za opracowanie dokumentacji projektowej, zgodnie z zakresem i wymaganiami określonymi w par. 2 umowy, było wynagrodzenie ryczałtowe w kwocie 280 000 zł. netto, 341 600 zł. brutto (par. 7 ust. 1 i 2 umowy).

Powód zobowiązał się do wykonania robót budowlanych na podstawie wykonanej przez siebie dokumentacji projektowej i warunków technicznych wykonania i odbioru robót, w sposób nie odbiegający od wymogów zawartych w SIWZ, w oparciu o przepisy Prawa budowlanego, Polskich Norm i Norm Obronnych (par. 10 ust. 1). Zobowiązał się także do wykonania przedmiotu umowy w zakresie robót budowlanych zgodnie z opracowaną dokumentacją projektową, zasadami wiedzy technicznej i sztuki budowlanej, specyfikacjami technicznymi wykonania i odbioru robót, obowiązującymi Polskimi Normami i przekazania go pozwanemu w terminie i na zasadach ustalonych w umowie (par. 17 ust. 4).

Strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe za:

- roboty budowlano-montażowe wraz z obsługą geodezyjną w kwocie 4 090 000 zł. netto;
- rozruch wraz z kosztami przeszkolenia obsługi użytkownika i wydaniem pisemnych uprawnień w kwocie 69 000 zł. netto;
- geodezyjną inwentaryzację powykonawczą w kwocie 180 000 zł. netto;
- demontaż systemu (...) w kwocie 180 000 zł., netto.

Ogólna wartość robót została ustalona na kwotę 4 519 000 zł. netto – 5 513 180 zł. brutto (par. 19 ust. 1 i 2 umowy).

Strony uzgodniły, że ustalone wynagrodzenie ryczałtowe obejmuje wszystkie czynności i prace, w tym również roboty budowlane nie objęte dokumentacją projektową, SIWZ, specyfikacją techniczną wykonania i odbioru robót niezbędne do realizacji oraz pełnego i prawidłowego ukończenia oraz oddania do użytkowania przedmiotu zamówienia zgodnie z umową (par. 19 ust. 3 umowy).

Uzgodniono także, że z czynności odbiorowych robót, łącznie z demontażem systemu(...), spisany będzie protokół zawierający wszelkie ustalenia dokonane w toku odbioru (par. 20 ust. 6 umowy).

Pozwany zobowiązał się do zapłaty faktur w terminie 30 dni licząc od dnia ich dostarczenia z dokumentami rozliczeniowymi (par. 21 ust. 3).

Załącznikami do umowy są m. in. Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia i tabela ceny ryczałtowej (k. 23).

Aneksem nr (...) z dnia 18 kwietnia 2011 r. zmieniono wartość wynagrodzenia ryczałtowego za prace projektowe z kwoty 341 600 zł. do kwoty 343 990,16 zł. brutto. Zmieniono także ogólną wartość robót z uwagi na podwyższenie stawki podatku VAT z 22 do 23% na kwotę 5 558 370 zł. i ogólną wartość przedmiotu zamówienia do kwoty 5 902 360,16 zł.

Dowód: umowa z dnia 25 10 2010 r. k. 8-23, tabela ceny ryczałtowej k. 24, aneks nr (...) k. 57, aneks nr (...) k. 58-60, aneks nr (...) k. 61-63 akt.

Przedmiot umowy z dnia 25 października 2010 r. objęty został wcześniej przyjętym Programem Inwestycji budowy stacjonarnego systemu elektroświatelnego lotniska C. zatwierdzonym w dniu 30 czerwca 2007 r. Szacunkowy koszt tego zadania został wówczas określony na 7 407 000 zł. Według minimalnych wymagań wojskowych nowy system elektroświatelny (...) miał być zasilany z budynku stacji (...), który należało dostosować do potrzeb systemu z zachowaniem dotychczasowych istniejących odbiorów ze stacji (...). Funkcje elektrowni awaryjnej miały być wyniesione do kontenerowego zespołu prądotwórczego – (...) KVA – zlokalizowanego przy budynku stacji. W zakresie remontu rozdzielni i budynku (...) należało zaprojektować dostawę i montaż zespołu prądotwórczego (...) KVA dla elektrowni awaryjnej (...) w kontenerze przystosowanym do automatycznego rozruchu, w układzie SZR na zewnątrz budynku.

Program ten został zmieniony aneksem z dnia 9 września 2009 r. o tyle, że w dokumentacji projektowej należało uwzględnić także m in. w ZKZ koszt demontażu starego systemu (...) zgodnie z wykazem ilościowo-jakościowym przedłożonym inwestorowi przez użytkownika.

Dowód: Program Inwestycji k. 197-223, aneks nr (...) k. 87-88 akt.

Umowa z dnia 25 października 2010 r. została zawarta w wyniku procedury zamówienia publicznego. W Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia jako przedmiot zamówienia określono wykonanie dokumentacji projektowej systemu elektroświatelnego, wykonanie robót budowlano montażowych wraz z obsługą geodezyjną, rozruch systemu wraz z przeszkoleniem obsługi, przekazanie do użytkowania, opracowanie geodezyjnej inwentaryzacji powykonawczej, demontaż systemu (...) (k. 28). Przyjęto, że rozwiązania techniczne dotyczące wykonania zamówienia ujęte są w Programie Inwestycji z koncepcją (k. 31). Zamawiający dopuścił zastosowanie w ofercie rozwiązań równoważnych w stosunku do Programu Inwestycji. Wykonawca w składanej ofercie podpisywał oświadczenie o złożeniu albo oferty równoważnej albo oferty na warunkach określonych przez zamawiającego (k. 32). W ramach zadania należało wykonać roboty budowlano montażowe systemu nawigacji świetlnej obejmujące m. in. budowę płaszczyzny dla ustawienia kontenerowego zespołu prądotwórczego przy budynku wraz z wprowadzeniem kabli siłowych i sterowniczych do rozdzielni RNNG, kontener dla zespołu prądotwórczego musiał spełniać wymogi ochrony środowiska, dostawę wybranego przez projektanta kontenerowego zespołu prądotwórczego wraz z automatyką. W przyjętej koncepcji zespoły prądotwórcze (...) miały zostać zamieniona na zespół prądotwórczy (...) KVA wyniesiony poza budynek jako kontenerowa elektrownia awaryjna (k. 32-33).

W celu prawidłowego przygotowania ofert zalecono oferentom zapoznanie się z warunkami panującymi na terenie obiektu (k. 50).

Dowód: Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienie k. 27-56 akt.

Po zawarciu umowy z dnia 25 października 2010 r. i przejęciu przez powoda placu budowy okazało się, że nie jest możliwym umieszczenie agregatu awaryjnego zasilania w kontenerze poza budynkiem stacji (...), jak to określono w Programie Inwestycji. Na etapie prac projektowych okazało się bowiem, że budynek stacji (...) położony jest za blisko terenów leśnych, w związku z tym wystąpiła kolizja z przepisami p/poż. Stwierdzono natomiast możliwość zabudowy agregatu prądotwórczego w budynku stacji (...), w pomieszczeniu wydzielonym z zachowaniem strefy przeciwpożarowej. Miało to wpływ na prawidłowe projektowanie systemu elektroświatelnego (...) i niedostosowanie do tych warunków skutkowałoby nie wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę. W odpowiedzi na stanowisko powoda

pozwany stwierdził, że proponowana przez powoda koncepcja odmienna od określonej w Programie Inwestycji nie została uzgodniona z użytkownikami lotniska oraz organami wojskowymi, a zdaniem pozwanego nie jest koniecznym powiększanie działki, na której znajduje się budynek stacji.

W czasie narady w dniu 13 stycznia 2011 r. poświęconej przygotowaniu dokumentacji projektowej uzgodniono, że wykonawca przyjmie wariantowo rozwiązania projektowe pozwalające rozwiązać kwestie bezpieczeństwa p/poż bądź przez montaż agregatu prądotwórczego wewnątrz stacji lub zastosowanie na zewnątrz budynku kontenerowej stacji trafo.

Pismem z dnia 2 marca 2011 r. pozwany zdecydował, że realizacja zadania odbędzie się bez powiększania działki (...) (na której posadowiona jest stacja(...)), a kontenerowy agregat prądotwórczy ma zostać zlokalizowany na działce (...).

Dowód: dziennik budowy k. 229-258, pismo powoda z dnia 14 12 2010 r. k. 129, pismo pozwanego z dnia 30 12 2010 r. k. 130, protokół z dnia 13 01 2011 r. wraz z załącznikami k. 142-144, pismo pozwanego z dnia 2 03 2011 r. k. 126-137, zeznania świadków na rozprawie dnia 19 12 2015 r.: A. Z. (czas 00:08:28-00:35:49), J. Ł. (czas 00:35:49-01:14:04), C. K. (czas 01:14:04-01:32:02), K. S. (czas 01:32:34-01:39:33), zeznania świadków na rozprawie dnia 16 02 2016 r.: J. B. (czas 01:27:45-01:38:00), P. K. (czas 01:38:12-01:45:27), J. R. (czas 01:48:21-01:57:34), P. B. (czas 01:59:16-02:03:38), R. F. (czas 00:09:49-00:43:49), K. K. (czas 00:50:43-01:08:16), G. O. (czas 01:18:18-01:27:45).

W dniu 15 lipca 2011 r., w czasie posiedzenia Komisji Oceny Projektów Inwestycyjnych i Remontowych, które odbyło się z udziałem przedstawicieli powoda, określono ogólną wartość robót wraz z podatkiem i rezerwą na kwotę 6 546 950 zł. Komisja stwierdziła poprawność, kompletność i zgodność opracowanej dokumentacji projektowej z Programem Inwestycji i decyzjami Ministra (...). Oceniono, że przyjęte rozwiązania konstrukcyjne i technologiczne są właściwe dla osiągnięcia założonego celu. Natomiast projektant potwierdził zgodność rozwiązań technicznych z normami, obronnymi, normatywnymi i wytycznymi.

Dowód: protokół z dnia 15 07 2011 r. k.145-147, zeznania świadków na rozprawie dnia 16 02 2016 r.: J. B. (czas 01:27:45-01:38:00), P. K. (czas 01:38:12-01:45:27), J. R. (czas 01:48:21-01:57:34), P. B. (czas 01:59:16-02:03:38).

Prace związane z umieszczeniem agregatu awaryjnego zasilania w budynku stacji powód uznał za roboty dodatkowe w stosunku do zakresu prac określonych w umowie. Wartość tych prac ujęta w formie kosztorysu różnicowego została określona przez powoda na kwotę 131 190,43 zł. netto, według cen z III kwartału 2011 r.

Dowód: pismo powoda z dnia 11 01 2012 r. k. 126-128, kosztorys różnicowy wraz z załącznikami k. 108-125, 336-361 akt.

Pismem z dnia 27 kwietnia 2012 r. pozwany odmówił udzielenia dodatkowego zamówienia na roboty związane z montażem awaryjnego agregatu prądotwórczego w budynku stacji(...) uznając, że zakres tych robót jest objęty wynagrodzeniem ryczałtowym określonym w umowie.

Dowód: pismo z dnia 27 04 2012 r. k. 262-263, zeznania świadków na rozprawie dnia 19 12 2015 r.: A. Z. (czas 00:08:28-00:35:49), J. Ł. (czas 00:35:49-01:14:04), C. K. (czas 01:14:04-01:32:02), K. S. (czas 01:32:34-01:39:33), zeznania świadków na rozprawie dnia 16 02 2016 r.: J. B. (czas 01:27:45-01:38:00), P. K. (czas 01:38:12-01:45:27), J. R. (czas 01:48:21-01:57:34), P. B. (czas 01:59:16-02:03:38), R. F. (czas 00:09:49-00:43:49), K. K. (czas 00:50:43-01:08:16), G. O. (czas 01:18:18-01:27:45).

W listopadzie 2012 r. pozwany ograniczył zakres demontażu starego systemu (...). Przyczyną ograniczenia była możliwość uszkodzenia istniejących i wybudowanych linii kablowych. W związku z tym wartość prac demontażowych wykonanych przez powoda ustalono na kwotę 156 358,76 zł. przy wynagrodzeniu za ten zakres prac określonym w umowie na kwotę 221 400 zł. brutto. Niezapłacona powodowi różnica stanowi kwotę 65 041,24 zł. W zakresie obniżenia wartości robót demontażowych strony nie podpisały aneksu do umowy z dnia 25 października 2010 r. obniżającego umówione ryczałtowe wynagrodzenie powoda.

Dowód: pismo pozwanego z dnia 30 11 2012 r. k. 86, notatka z dnia 19 11 2012 r. wraz z załącznikiem k. 98-100, pismo powoda z dnia 4 12 2012 r. k. 89-90, projekt aneksu k. 93-94, protokół demontażu k. 101, pismo powoda z dnia 27 12 2012 r. k. 264, notatki z dnia 19 09 2011 r. i 13 03 2012 r. k. 277-278, zeznania świadków na rozprawie dnia 19 12 2015 r.: A. Z. (czas 00:08:28-00:35:49), J. Ł. (czas 00:35:49-01:14:04), C. K. (czas 01:14:04-01:32:02), K. S. (czas 01:32:34-01:39:33) akt.

Protokołem z dnia 21 grudnia 2012 r. dokonano odbioru i przekazania do eksploatacji zadania określonego umową z dnia 25 października 2010 r.

Dowód: protokół z dnia 21 12 2012 r. wraz z załącznikami k. 102-107 akt.

Pismem z dnia 20 lutego 2013 r. powód wystąpił do pozwanego o zapłatę kwoty 67 255,24 zł. tytułem uzupełnienia do pełnego wynagrodzenia brutto w należnej kwocie 5 902 360, 16 zł. Domagał się także zapłaty kwoty 161 364,23 zł. za roboty dodatkowe określone w kosztorysie różnicowym załączonym do pisma z dnia 11 stycznia 2012 r. Pismo to zostało doręczone pozwanemu w dniu 1 marca 2013 r.

Dowód: pismo z dnia 20 02 2013 r. k. 148-152, dowód doręczenia k. 153 akt.

Powód zawezwał pozwanego do próby ugodowej, lecz do zawarcia ugody nie doszło. Okoliczność ta jest między stronami bezsporna.

Pismem z dnia 6 listopada 2014 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty m. in. kwoty 67 255,24 zł. tytułem uzupełnienia do pełnego wynagrodzenia brutto w należnej kwocie 5 902 360, 16 zł. Domagał się także zapłaty kwoty 161 364,23 zł. za roboty dodatkowe określone w kosztorysie różnicowym. Kwoty te miały być zapłacone w terminie 5 dni od doręczenia pisma. Pismo zostało doręczone pozwanemu w dniu 17 listopada 2014 r.

Dowód: pismo z dnia 6 11 2014 r. k. 160-161, dowód doręczenia k. 163 akt.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów urzędowych i prywatnych złożonych do akt przez strony oraz zeznań świadków A. Z., J. Ł., C. K., K. S., J. B., P. K., J. R., P. B., R. F., K. K. i G. O..

Sąd poczynił ustalenia, szczegółowo opisane przy dokonywaniu ustaleń stanu faktycznego, na podstawie dokumentów złożonych przez strony. Dowody te nie budziły wątpliwości Sądu, nie były też kwestionowane przez żadną ze stron. Dowód z nich przeprowadzono na rozprawie dnia 24 marca 2016 r.

Na podstawie zeznań świadków A. Z., J. Ł., C. K., K. S., J. B., P. K., J. R., P. B. – pracowników pozwanego ustalono okoliczności dotyczące sposobu posadowienia agregatu zasilania awaryjnego stacji(...) oraz rezygnacji przez pozwanego z wykonania części prac demontażowych. Zeznania te Sąd uznał za wiarygodne jako wzajemnie zbieżne i zbieżne ze zgromadzonymi dokumentami.

Podobne okoliczności ustalono na podstawie zeznań świadków R. F., K. K. i G. O. wnioskowanych przez powoda. Z zeznań tych wynika także i to, że na etapie składania oferty i zawierania umowy powód nie weryfikował możliwości umieszczenia agregatu awaryjnego zasilania poza stacją (...) oraz to, że kwestie dodatkowego wynagrodzenia powoda za roboty z tym związane, których wartość określono ostatecznie w kosztorysie różnicowym, była podnoszona przez powoda dopiero na etapie wykonywania robót, a nie projektowania. Z powodu zmiany umiejscowienia agregatu powód nie brał pod uwagę odstąpienia od umowy z uwagi na jej wartość około 6 000 000 zł. przy wartości prac uznawanych za dodatkowe około 190 000 zł.

Zeznania te Sąd uznał za wiarygodne, jako zbieżne ze zgromadzonymi dokumentami, za wyjątkiem twierdzeń świadków, że wykonane roboty stanowiły roboty dodatkowe uprawniające powoda do żądania dodatkowego wynagrodzenia, że w czasie wykonywania umowy nastąpiła zmiana stanu prawnego i że SIWZ nie pozwalała na zaprojektowanie agregatu w budynku stacji (...), o czym będzie mowa niżej.

Na rozprawie w dniu 24 marca 2016 r. oddalono wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa. Powód sprecyzował swój wniosek i wniósł o powołanie biegłego tej specjalności (k. 335) celem ustalenia kosztów wykonania prac dodatkowych związanych ze zmianą umiejscowienia kontenerowej elektrowni awaryjnej. Wniosek powoda został oddalony, albowiem Sąd uznał, że roboty z tym związane nie stanowiły robót dodatkowych i zostały objęte ryczałtowym wynagrodzeniem ustalonym w umowie z dnia 25 października 2010 r., o czym będzie mowa niżej.

Roszczenie powoda jest częściowo zasadne. Powód domagał się zasądzenia kwoty 67 255,24 zł. za wykonanie całości przedmiotu umowy (wartość prac demontażowych, z których pozwany zrezygnował) i kwoty 161 324,23 zł. za roboty dodatkowe określone w kosztorysie różnicowym wynikające z umieszczenia agregatu zasilania awaryjnego w stacji (...), a nie w kontenerze na zewnątrz stacji.

W umowie z dnia 25 października 2010 r. powód zobowiązał się do wykonania dzieła polegającego na zaprojektowaniu, budowie i oddaniu do użytkowania systemu elektroświatelnego (...) na lotnisku C.. Strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe zarówno za prace projektowe, jak i roboty budowlano montażowe i demontaż istniejącego systemu (...).

Zgodnie z przepisem art. 632 kc, jeżeli strony umówiły się o wynagrodzenie ryczałtowe, przyjmujący zamówienie nie może żądać podwyższenia wynagrodzenia, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztów prac (par. 1). Jeżeli jednak wskutek zmiany stosunków, której nie można było przewidzieć, wykonanie dzieła groziłoby przyjmującemu zamówienie rażącą stratą, sąd może podwyższyć ryczałt lub rozwiązać umowę (par. 2). W uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2009 r. (IIICZP41/09, OSNC 2010/3/33, Prok.i Pr.-wkl. 2010/4/37, Biul.SN 2009/9/8) wyrażono pogląd, że przepisy art. 629 i 632 par. 2 kc mogą mieć zastosowanie w drodze analogii do umowy o roboty budowlane. Ponieważ umowa stron ma charakter mieszany i zawiera zarówno elementy umowy o dzieło jak i umowy o roboty budowlane, nie budzi więc wątpliwości, że przepis art. 632 par. 2 kc ma zastosowanie w tej sprawie.

W doktrynie i orzecznictwie prawa cywilnego przyjmuje się, że wynagrodzenie ryczałtowe to określane z góry, bez przeprowadzania szczegółowej analizy kosztów wytwarzania dzieła, wynagrodzenie za całość dzieła w jednej sumie pieniężnej lub wartości globalnej.

Wynagrodzenie ryczałtowe może odnosić się do dzieł o skomplikowanym (złożonym) charakterze, jeżeli strony umowy o dzieło uznają je za właściwe w określonej sytuacji. W praktyce wynagrodzenie ryczałtowe jest dosyć często stosowane, ponieważ pozwala zamawiającemu, już przy zawieraniu umowy, uzyskać niemal pewność, co do wysokości wynagrodzenia, które będzie musiał zapłacić. Podstawą dokonania ustaleń dotyczących wysokości wynagrodzenia ryczałtowego może być wiedza i doświadczenie jednej ze stron (ewentualnie każdej ze stron) albo zastosowane metody określania wynagrodzenia kosztorysowego. W ostatnim wypadku o charakterze wynagrodzenia przesądzi jego oznaczenie w umowie o dzieło jako wynagrodzenia ryczałtowego, a także brak we wskazanej umowie odwołania się do metod (podstaw) ustalania przyjętego wynagrodzenia. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 6 marca 2001 r. (IACa1147/00, Pr. Gosp. 2002, nr 6, s. 56), jeżeli za wykonane dzieło strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe, dołączenie przez wykonawcę do umowy kosztorysu nie ma znaczenia, a dokument ów uznać należy jedynie za uzasadniający merytorycznie oferowaną przez przyjmującego zamówienie (wykonawcę) kwotę wynagrodzenia ryczałtowego. W wypadku określenia w umowie o dzieło wynagrodzenia ryczałtowego przyjmującemu zamówienie nie przysługuje prawo do żądania podwyższenia wynagrodzenia bez względu na to, czy w czasie zawarcia umowy istniała możliwość przewidzenia rozmiaru lub kosztów prac. W wyroku SN z dnia 25 marca 2011 r. (IVCSK397/10, Lex1129144) wyrażono pogląd, iż strony, decydując się na przyjęcie wynagrodzenia ryczałtowego, muszą liczyć się z jego „bezwzględny i sztywny charakter”. Ryzyko powstania ewentualnej straty związanej z nieprzewidzianym wzrostem rozmiaru prac (a zatem nieuwzględnieniem określonych czynności czy też materiałów) lub kosztów prac (w tym wzrostem cen i innych elementów kosztowych wpływających na wysokość wynagrodzenia) obciąża, przy tym sposobie określenia wynagrodzenia, przyjmującego zamówienie. Należy przyjąć, że jest ono dopuszczalne z perspektywy zasady swobody umów (art. 353/1/ kc). Tym bardziej, że „przeciwwagą” dla wskazanego ryzyka przyjmującego zamówienie jest sytuacja prawna zamawiającego, który nie może żądać obniżenia umówionego

wynagrodzenia ryczałtowego, nawet w wypadku, gdyby przyjmujący zamówienie osiągnął wyższe od oczekiwanych korzyści, na przykład skutek poniesienia niższych od zakładanych kosztów rzeczywistych (tak Grzegorz Koziół (w) komentarzu do art. 632 kc w programie komputerowym Lex, tezy 1-5).

Jak już wyżej wskazano strony umówiły się o wynagrodzenie ryczałtowe. Wbrew stanowisku powoda prezentowanemu przez świadka R. F. (zeznania na rozprawie 16 lutego 2016 r. czas 00:11:27), w toku wykonywania umowy nie zmieniły się okoliczności prawne dotyczące możliwości umiejscowienia agregatu zasilania awaryjnego. Prawdą jest, że w Programie Inwestycji będącym podstawą zabezpieczenia finansowania zadania, do którego odwoływała się SIWZ, wskazano umieszczenie tego agregatu poza budynkiem stacji (...) w osobnym kontenerze, jednak na tej samej działce, na której posadowiony jest budynek stacji. Jednakże zamawiający dopuścił zastosowanie w ofercie rozwiązań równoważnych w stosunku do Programu Inwestycji. Nie jest, więc zasadnym twierdzenie świadka G. O., iż nie było możliwości zastosowania innych rozwiązań projektowych niż wskazane w SIWZ. Poza tym wykonawca w składanej ofercie podpisywał oświadczenie o złożeniu albo oferty równoważnej albo oferty na warunkach określonych przez zamawiającego (k. 32), przy czym złożenie oferty równoważnej nie rodziło prawa do dodatkowego wynagrodzenia. W celu prawidłowego przygotowania ofert zalecono oferentom zapoznanie się z warunkami panującymi na terenie obiektu (k. 50). Z kolei w umowie strony uzgodniły, że ustalone wynagrodzenie ryczałtowe obejmuje wszystkie czynności i prace, w tym również roboty budowlane nie objęte dokumentacją projektową, SIWZ, specyfikacją techniczną wykonania i odbioru robót niezbędne do realizacji oraz pełnego i prawidłowego ukończenia oraz oddania do użytkowania przedmiotu zamówienia zgodnie z umową (par. 19 ust. 3 umowy). Powód ostatecznie zaprojektował agregat awaryjnego zasilania w budynku stacji (...). Doszło do tego, ponieważ w czasie prac projektowych stwierdził, że odległości od granicy lasu są niezgodne z przepisami przeciwpożarowymi. Ta okoliczność istniała jednak tak samo w dacie podpisywania umowy. Nie doszło więc do zmiany jakiegokolwiek stanu prawnego, a jedynie powód uzyskał wiedzę, której nie miał w dacie podpisania umowy, mimo że pozwany zalecał sprawdzenie warunków panujących na terenie obiektu. Jak wyżej wskazano strony umówiły się o wynagrodzenie ryczałtowe obejmujące wszystkie roboty nie objęte dokumentacją projektową czy też SIWZ. Podpisując taką umowę powód przyjął na siebie ryzyko wystąpienia prac i robot, które nie były wcześniej przewidziane przez niego. Dodatkowo wskazać należy, że prace te objął sporządzoną i odebraną przez pozwanego dokumentacją projektową. Jak przyznali powołani przez powoda świadkowie, o wynagrodzenie z tego tytułu zaczął upominać się dopiero na etapie prac budowlanych. Bezsporne jest i to, że strony nie aneksowały umowy w tym zakresie.

W stanie faktycznym sprawy nie ma też zastosowania przepis art. 632 par. 2 kc. Przyjmujący zamówienie może bowiem powołać się na wynikającą z 632 par. 2 kc klauzulę tzw. nadzwyczajnej zmiany stosunków (rebus sic stantibus) jedynie gdy skutek zmiany stosunków, której nie można było przewidzieć, wykonanie dzieła groziłoby przyjmującemu zamówienie rażącą stratą. Wówczas sąd może podwyższyć ryczałt lub rozwiązać umowę. Jak wyżej wskazano, po zawarciu umowy nie wystąpiła żadna zmiana stosunków (sytuacji prawnej) dotycząca możliwości posadowienia agregatu zasilania awaryjnego. Jak to wynika z poczynionych ustaleń oraz z zeznań świadka K. K. powód nie odniósł również jakiegokolwiek straty, którą można uznać za stratę rażącą. Świadek ten bowiem zeznał na rozprawie 16 lutego 2016 r., że powód nie brał pod uwagę odstąpienia od umowy, albowiem kontrakt był wart prawie 6 000 000 zł., a wartość tych prac około 190 000 zł. (w istocie powód ustalił ją na kwotę 161 324,23 zł.). W tym miejscu należy odwołać się do poglądów Sądu Najwyższego wyrażonych w wyroku z dnia 18 września 1998 r. (IIICKN621/97, OSP 1999/1/9), w którym stwierdzono, że przepis art. 632 par. 2 kc chroni przyjmującego zamówienie przed rażącą stratą. Utraty dochodu, w szczególności niewielkiego w relacji do całego wynagrodzenia wykonawcy, nie można utożsamiać z "rażącą stratą" w rozumieniu tego przepisu.

W tych okolicznościach, zdaniem Sądu, powodowi nie przysługuje dodatkowe wynagrodzenie w żądanej kwocie 161 324,23 zł. za prace określone przez powoda jako dodatkowe w związku z usytuowaniem agregatu zasilania awaryjnego w budynku stacji (...), a nie na zewnątrz niej.

Zasadne jest natomiast roszczenie powoda o zapłatę za prace demontażowe, z których wykonania pozwany w części zrezygnował. Pozwany wskazywał, że uczynił tak z uwagi na występujące uszkodzenia nowego systemu w czasie wykonywania prac demontażowych. Do takich sytuacji doszło w dniach 9 września 2011 r. i 13 marca 2012 r. (notatki

k. 277-278). Oczywiście jest, że pozwany był uprawniony do rezygnacji z części umówionych robót, nie uchylało to jednak jego umownego obowiązku zapłaty całości wynagrodzenia ryczałtowego. Mimo prób pozwanego strony w tym zakresie nie podpisały aneksu do umowy ograniczającego należne powodowi wynagrodzenie za te prace.

Zgodnie z przepisem art. 639 kc, zamawiający nie może odmówić zapłaty wynagrodzenia mimo niewykonania dzieła, jeżeli przyjmujący zamówienie był gotów je wykonać, lecz doznał przeszkody z przyczyn dotyczących zamawiającego. Jednakże w wypadku takim zamawiający może odliczyć to, co przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu niewykonania dzieła. Przepis ten statuuje szczególną ochronę wynagrodzenia wykonawcy. W stanie faktycznym sprawy, to pozwany zrezygnował z wykonania części robót demontażowych mimo, że powód gotowy był je wykonać. Przyczyny takiego stanu pozostawały więc po stronie pozwanego. Wynagrodzenie to może być jednakże pomniejszone przez zamawiającego, na którym w tym wypadku spoczywa ciężar dowodu zgodnie z art. 6 kc, o wartość majątkową tego, co przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu niewykonania dzieła, w tym w szczególności o oszczędności materiałów i innych wydatków (np. wynagrodzeń osób, przy pomocy, których dzieło jest wykonywane). W toku postępowania pozwany nie podnosił żadnego tego rodzaju zarzutu i nie zaferował żadnych wniosków dowodowych w tym przedmiocie.

W tej sytuacji, zdaniem Sądu, powodowi przysługuje wynagrodzenie za prace demontażowe mimo, że nie zostały one wykonane. Wynagrodzenie to przysługuje jednak w kwocie 65 041,24 zł., a nie w kwocie 67 255,24 zł., jak tego żądał powód. Zgodnie z umową wynagrodzenie powoda za te prace ustalono na 221 400 zł. Wartość prac demontażowych wykonanych przez powoda ustalono na kwotę 156 358,76 zł. Niezapłacona powodowi różnica stanowi kwotę 65 041,24 zł. Rozliczenie to wynika z pisma pozwanego z dnia 30 listopada 2012 r. (k. 86).

W pozwie i wezwaniach do zapłaty powód domagał się z tego tytułu kwoty 67 255,24 zł. jako uzupełnienie do pełnego wynagrodzenia brutto w należnej kwocie 5 902 360, 16 zł. Nie przedłożył jednak żadnego rozliczenia pozwalającego na odniesienie do całego wynagrodzenia brutto należnego na podstawie umowy i kwot wypłaconych już powodowi. Poza tym w wezwaniu do zapłaty z dnia 6 listopada 2014 r. domagał się także zapłaty innych kwot niż dochodzone w tej sprawie. W tych okolicznościach Sąd uznał, że powód nie udowodnił swego roszczenia ponad kwotę 65 041,24 zł., a ciężar dowodu zgodnie z art. 6 kc na nim spoczywał.

Dlatego, na podstawie przepisów art. 632 par. 1 kc i art. 639 kc zasądzono od pozwanego Skarbu Państwa na rzecz powoda kwotę 65 041,24 zł. O zasądzeniu tej kwoty orzeczono w punkcie 1 wyroku.

W punkcie 1 wyroku orzeczono, na podstawie przepisów art. 481 par. 1 i 2 kc, o odsetkach ustawowych i odsetkach ustawowych za opóźnienie. Powód w pozwie domagał się zapłaty odsetek od dnia 23 listopada 2014 r. Wezwał pozwanego do zapłaty pismem z dnia 6 listopada 2014 r. doręczonym w dniu 17 listopada 2014 r. Termin zapłaty wynosił 5 dni od dnia jego doręczenia (k. 160-163). Zatem termin ten upłynął z dniem 22 listopada 2014 r. Ponieważ pozwany żądanej kwoty nie uiścił od dnia następnego powodowi należą się odsetki i tak też orzeczono w punkcie 1 wyroku.

O oddaleniu powództwa w pozostałym zakresie orzeczono w punkcie 2 wyroku na podstawie przepisów art. 632 par. 1 i 2 kc stosowanych, a contrario.

W punktach 3 i 4 wyroku orzeczono o kosztach postępowania na podstawie przepisów art. 108 par. 1 kpc i art. 100 kpc rozdzielając je stosunkowo między stronami. Powód wygrał sprawę w 28,44%, a pozwany w 71,56%. W punkcie 3 wyroku orzeczono o obowiązku zapłaty powodowi kwoty 3 252,06 zł. tytułem zwrotu opłaty od uwzględnionego powództwa. W punkcie 4 wyroku orzeczono o kosztach zastępstwa procesowego, przy czym z uwagi na ich zasądzenie nie na rzecz pozwanego, lecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa nie rozliczono ich wraz z opłatą od pozwu. Z uwagi na wyżej wskazane proporcje powodowi od pozwanego przysługują koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2 025,51 zł., a pozwanemu od powoda w kwocie 5 164,48 zł. Różnica stanowi kwotę 3 138,97 zł. i taką kwotę tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego zasądzono na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.